

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Fridaskolan Kallebäck i Göteborgs
kommun med Fridaskolorna AB som huvudman**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Fridaskolan i Kallebäck avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Fridaskolan Kallebäck i Göteborgs kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom det granskade området. Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Fridaskolan Kallebäck i Göteborgs kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärare ser till att läroböcker och andra läromedel används på ett sätt som hjälper eleverna att få en tydlig överblick och förstå sammanhang inom de ämnen och arbetsområden som de läser.

Granskningen visar även att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande och bidrar till ett intresse för ämnet hos eleverna.

I intervjuer med lärare framkommer att de säkerställer att eleverna får använda aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel, med tydlig koppling till läroplanen, för att planera och genomföra undervisningen. Lärare uppger att läroboken ger elever en överblick över ämnets innehåll. Ett exempel är att när lärarna ska gå igenom ett nytt område med eleverna så leder lärarna samtal med dem om vad kapitlens rubriker ger för information eller vilka områden inom ämnet läsåret i sin helhet kommer att innehålla. I syfte att öka läsförståelsen tränar elever på att sammanfatta och att plocka ut viktiga begrepp i olika texter. Lärare berättar exempelvis om att elever får frågor till texters innehåll, både kring det som går att läsa direkt och det som finns mellan raderna.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det finns en genomgående tanke hur läroböcker och andra läromedel regelbundet ska användas i undervisningen på skolan. Läroböcker och andra läromedel utgör en stomme i undervisningen och lärare från förskoleklass till årskurs 9 uppger att läroböcker används i alla årskurser. Vidare beskriver lärare att de har haft samtal om och enats kring vilka läroböcker och andra läromedel som de ska använda så att det blir fungerande övergångar för eleverna mellan de olika stadierna.

I intervju med elever från högstadiet berättar eleverna att de får använda uppdaterade läroböcker och andra läromedel varje dag och i många ämnen. Elever uppger att de får bättre fokus på kunskapsinnehållet när de använder sig av läroböcker jämfört med när de arbetar med datorer, då det lätt blir att elever tappar koncentrationen och gör annat på datorerna. Lärare beskriver att pojkar har svårare än flickor att fokusera när de arbetar med datorer. Likaså beskriver lärare att pojkar är mer benägna att använda tjänster med artificiell intelligens än flickor.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ändamålsenliga instruktioner hur de ska använda och navigera i läroboken och dess texter på lektionerna.

Av intervjuer med lärare framgår att de tydliggör innehållet och instruerar eleverna att använda läroböckerna. Exempelvis uppger lärare att de läser

kortare texter med eleverna för att sedan samtala om textens innehåll och hur den samspelar med lärobokens bilder. Lärare berättar att de i många ämnen arbetar med ett riktat fokus på nyckelbegrepp i läroböckerna utifrån kunskapsområdet samt att de modellerar för att göra instruktioner än mer tydliga. Lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 berättar att de använder bildstöd bland skolans yngre elever för att tydliggöra innehållet.

Elever på högstadiet beskriver i intervju att lärarna ger instruktioner om hur de ska läsa och använda läroboken på lektionerna. Exempelvis berättar elever att lärare i naturorienterande ämnen visar hur eleverna ska göra vissa uppgifter, så som när de skulle rita upp ett hus. Läraren projicerade då sin skärm och gav instruktioner steg för steg medan eleverna gjorde momenten på sina datorer utifrån vad läraren visade. Elever uppger att det underlättar när det blir konkret och beskriver att lärare går igenom exempeltexter och ger förslag på hur elever ska skriva. Vidare berättar elever att genomgångar och instruktionerna finns inlagda i en digital plattform så alla kan använda dem utanför lektionstid.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.

Lärare på alla stadier uppger att de anpassar läroböcker och andra läromedel så att det bidrar till en likvärdig kunskapsutveckling för eleverna. Lärare berättar till exempel att de utmanar nyanlända elever genom att ge dem små kort med grundläggande texter på, medan högpresterande elever samtidigt får uppgifter på sin nivå. Av dokumentation som begärts in från huvudmannen framgår att eleverna i förskoleklass använder läroböcker i ämnena svenska och matematik samt att de arbetar med konkreta lärverktyg så som spel och bildstöd i syfte att stödja språk- och begreppsutvecklingen. I intervjuer med lärare i förskoleklass och årskurs 1–3 framkommer att de nivåanpassar brett; från de elever som läser flytande redan i förskoleklass till de som ännu ljudar ett ord i taget. Lärare berättar vidare att yngre elever får läsa extra med läraren i mindre grupper då det behövs. På lågstadiet finns läroböcker i svenska och matematik med tillhörande lärarhandledningar, samt även i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen utifrån en grundbok för årskurserna 1–3.

Lärare i årskurs 4–6 uppger att det finns en hög acceptansnivå bland eleverna för att de arbetar på olika sätt. Exempelvis erbjuds elever att använda hörlurar som finns i klassrummen för att lyssna på en text. Lärare uppger att eleverna accepterar nivåanpassningen i olika läroböcker, och att lärarhandledningarna stödjer lärarna i att anpassa uppgifter inom ett och samma arbetsområde på olika nivåer för de elever som är i behov av det.

Exempelvis får högpresterande elever skriva svårare texter för att träna extra inför nationella prov i årskurs 6 och de erbjuds även fördjupningsuppgifter genom att dessa elever får arbeta i grupp tillsammans för att prata matematik.

Lärare inom naturorienterande ämnen berättar att eleverna får arbeta med reflekterande frågor genom att använda sig av digitala läromedel, förutom läroboken och elevens egen arbetsbok. Ofta följer sedan något praktiskt moment i syfte att befästa begrepp i området inom ämnet på flera vis. Lärare som undervisar i de samhällsorienterande ämnena uppger att det har framkommit behov av att utveckla språket hos eleverna. Därför arbetar lärarna textnära genom att återkommande sammanfatta och återge innehållet i undervisningen tillsammans med eleverna. Lärare och rektorn uppger att skolan har kännedom om elevers läsförmåga genom kartläggningar och kompetensutveckling inom avkodning. Rektorn uppger att elevhälsan stödjer lärarnas arbete genom att leda läsprojekt där elevhälsan tidigt kartlägger elevers läsförmåga så att lärare kan anpassa undervisningen.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid. Dessutom ger lärarna tydliga instruktioner om hur läroböcker och andra läromedel ska användas, såväl efter lektionerna som i hemmet.

I intervju med elever i årskurs 7–9 uppger eleverna att de har tillgång till läroböcker exempelvis inom alla natur- och samhällsorienterade ämnen samt i ämnena engelska, moderna språk och matematik. Elever uppger att i de ämnen som använder läroböcker och andra läromedel så har elever möjlighet att använda dem utanför lektionstid i skolan eller i hemmet. I intervjuer med lärare framkommer att vårdnadshavare erbjuds inloggning för att kunna använda de digitala läromedlen som skolan har introducerat eleverna för. Vissa familjer får därutöver ett extra exemplar av läroboken för att ha i hemmet som komplement till elevens exemplar i skolan.

Vidare ger lärarna elever och vårdnadshavare instruktioner om hur de ska arbeta med läroböcker och andra läromedel i hemmet. Ett exempel är att lärare på lågstadiet skickar hem ett veckobrev samt publicerar det på skolans digitala plattform. I veckobrevet får vårdnadshavarna studietekniska råd, som läraren hämtat ur en lärarhandledning, hur de ska hjälpa eleverna att befästa sina kunskaper genom att läsa och ljuda och peka i texten. I syfte att uppmuntra elevers läsande erbjuds vårdnadshavare även samverkansmöten, förutom de direkta instruktionerna i veckobreven. Lärarna berättar att skolan erbjuder läxläsning utanför lektionstid. Rektorn

beskriver i intervjun att läroboken blir en hjälp för vårdnadshavare att stötta sina barn samtidigt som boken har ett värde för elever som inte annars har tillgång till litteratur i hemmet.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn leder ett gemensamt arbete så att eleverna får tillgång till aktuella och relevanta läroböcker och andra läromedel.

Av lärarintervjuer framkommer att rektorn bedriver ett aktivt och enhetligt arbete för att alla elever får tillgång till pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn samverkar med elevhälsan och förstelärarna i arbetet med att planera systematisk kompetensutveckling i både arbetslag och ämneslag med lärare från skolans alla årskurser. I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att rektorn ser till att ekonomiska medel fördelas för att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen i alla årskurser. Rektorn skapar sammanhållande målsättningar i den gemensamma processen i skolans arbete så att eleverna får tillgång till passande läroböcker och andra läromedel. I intervjun uppger rektorn att hen har behövt motivera för huvudmannen att skolan är i behov av ökade resurser för läromedel. Detta eftersom flera nya elever, som tagits emot inför det här läsåret, har med sig låga resultat från sina tidigare skolor. Rektorn uppger vidare att huvudmannen tagit initiativ till att beställa ett gemensamt digitalt läromedel som nu används på huvudmannens samtliga skolor.

Av Skolinspektionens observation i den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framkommer att det finns klassuppsättningar av läroböcker både i förskoleklassen samt på låg-, mellan- och högstadiet. Läroböckerna finns tillgängliga för eleverna genom att eleverna vanligtvis har egna exemplar och en majoritet av böckerna finns i elevernas klassrum alternativt i angränsande grupprum eller förråd.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Lärare uppger i intervju att de ges tid och resurser för att välja och köpa in läroböcker och andra läromedel med tillhörande lärarhandledningar. Inför inköpen behöver lärarna motivera de föreslagna läromedlen för rektorn och påvisa förväntade effekter i undervisningen. Lärarnas gemensamma möten om läromedelsval dokumenteras och genomförs både i ämneslag

från förskoleklass till årskurs 9 samt i skolans olika arbetslag. Lärare berättar att de deltar i digitala träffar tillsammans med huvudmannens andra skolor där andra lärare visar olika läromedel och hur de används på deras skolor. Lärare uppger att dessa träffar ger inspiration till hur läromedel kan användas i undervisningen.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn skapar gemensamma förutsättningar för ett medvetet arbete kring användningen av läroböcker och andra läromedel för en likvärdighet inom skolan, med en utgångspunkt i elevernas olika behov.

I lärar- och rektorsintervjuer framkommer att rektorn leder arbetet för att stärka likvärdigheten i undervisningen i alla stadier på skolan. Rektorn organiserar arbetet så att lärare gemensamt diskuterar användningen av läromedel så att en sammanhållen syn ska finnas. Rektorn deltar i diskussionerna och alla konferenser dokumenteras så att rektorn kan uppmärksamma hur lärare beskriver att de använder läroböckerna, inte minst kopplat till elevers språkutveckling, som är i fokus inom skolans systematiska kvalitetsarbete.

Vidare berättar rektorn att lärarna undersöker vilket elevunderlag de har utifrån att skolan har elever med olika modersmål och från blandade bakgrunder när det kommer till utbildning, hemförhållanden och miljöer med eller utan litteratur hemma. Lärarna undersöker sedan vad det finns för läromedel med olika nivåer så att undervisningen kan möta alla elever. Rektorn uppger att detta arbete är ett krav från rektorn och att specialpedagoger och speciallärare stödjer lärarna kring användning av läroböcker. Rektorn berättar att när skolledningen och elevhälsan gör klassrumsbesök granskar de hur lärare och elever använder sig av olika läromedel och de tittar även på hur lärare skulle kunna anpassa mer för elever som är i behov av det. I intervjuer med lärare från mellan- och högstadiet framkommer att de har påbörjat en diskussion för att arbeta med övergångarna mellan stadierna, så att eleverna ska kunna följa ett tydligt gemensamt innehåll som håller ihop områden inom ämnen över stadiegränser.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn säkerställer att lärarna utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans systematiska kvalitetsarbete.

I rektorsintervjun framkommer att lärarna i olika konstellationer genomför utvärderingar utifrån tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppger att lärarna senast utvärderade tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel i juni 2025. Utvärderingarna skedde i ämneslagen och lärarna besvarade skriftligt skolledningens frågeställningar som bland annat handlade om flickors och pojkars resultat, vilket ställdes i relation till olika läromedel. Analysen som gjordes i ämnesgrupperna tog skolledningen med till årets kvalitetsarbete. Vid läsårets start i augusti 2025 presenterade skolledningen analysen från förra läsåret och de aktiviteter som nu behöver göras.

Det som framkommit vid rektorns senaste analys av lärarnas årliga utvärderingar är exempelvis att lärarna sökt ett mer sammanhållet läromedel i matematik samt ett behov av ett nytt läromedel i svenska på mellanstadiet. Utvärderingarna har därtill visat att lärare upplever behov av annat material för att möta elever i behov av stöd och rektorn uppger att elevhälsan är en viktig del i det här arbetet. Därutöver framkommer mönster att pojkar anammar ämnet matematik mer än vad flickor gör samt att flickor i yngre åldrar skriver bättre än jämnåriga pojkar. Utifrån utvärderingarna uppmanar rektorn lärarna att välja och att använda läromedel som har god effekt på alla elevers kunskapsutveckling. Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår att läromedelsbehoven därutöver följs upp löpande med lärarlag och vid terminsvisa avstämningar för att identifiera om något saknas.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ewa Mölleryd, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Åke Isaksson.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Klara Engström, Sevi Karoussi och Anna-Carin Kostic deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande²:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁴ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

² 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

³ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

⁶ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Fridaskolan i Kallebäck den 4 september 2025. Besöket genomfördes av utredarna Åke Isaksson, Sevi Karoussi och Klara Engström.

Skolenheten är en fristående grundskola verksam i Göteborgs kommun med årskurserna F–9. På skolenheten går 515 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.